

Hvad Sandstømen gemte - et interview med instruktøren af en af de mest prisvindende israelske film i 2016

Af Hanne Foighel

Elite Zexer er en af de mest prisbelønnede debutinstruktører Israel nogensinde har set. Hendes film Sandstorm har helt bogstaveligt talt taget verden med storm. Et helt år har hun rejst med sin film fra festival til premiere og til endnu en festival. Da vi mødes i Tel Aviv er hun netop aftenen forinden landet fra premieren i Paris.

Det er umuligt at vide, hvor mange gange Elite Zexer er blevet stillet de samme spørgsmål om sin film. Men hun er skarp og koncentreret i samtalen. Hun er ikke en kvinde med hang til improvisationer.

I de to år hun arbejdede på at skrive manuskriptet til sit livs første fuldlængde spillefilm, tog hun igen og igen ud og besøgte beduinlandsbyerne i Negevørkenen. Hun checkede og dobbeltcheckede udtryk og talemåder og skrev manuskriptet om og om igen. Indtil hun var helt sikker på, at dialogen faldt rigtigt og nøjagtigt, og at ingen detaljer i beduinernes liv havde undgået hendes - og dermed manuskriptets - opmærksomhed.

Da hun begyndte at spille filmen ind, gjorde hun fra begyndelsen sine skuespillere klart, at de selvfølgelig skulle bringe deres egne følelser ind i rollerne, men at dialogerne skulle falde lige præcis, som de stod skrevet.

Hvordan fik du, en israelsk jødisk kvinde fra Hertzliya, ideen til at lave en film, der foregår blandt beduiner i de ikke-anerkendte-landsbyer i den israelske Negevørken? Spørgsmålet må hun have hørt hundredevis af gange.

Hun begynder svaret: Jeg mødte beduinerne gennem min mor. Hun har lavet mange forskellige ting i sit liv, en af dem er, at hun fotograferer, og for omkring ti år siden begyndte hun at fotografere beduiner.....

Ordene kommer som skudt ud af en kanon.

Jeg beder hende om at tale en smule langsommere. Hun begynder automatisk svaret forfra og gentager nøjagtigt de samme ord. Lægger tryk på de samme steder og når frem til den samme konklusion, som jeg har læst i utallige interview med hende i filmmagasin verden over: min mor blev så optaget af beduinerne, at vi måtte tage ud til landsbyerne i ørkenen, hvis vi ville se hende. Så det blev en familie ting. Min far, min søster og mig selv var ofte - sammen med min mor - hele weekenden i beduinlandsbyerne.

Få måneder efter at hele familien var begyndt at komme hos beduinerne mødte Elite Zexer, sammen med sin mor, en ung beduinkvinde, der var begyndt at studere på universitetet. Der havde hun mødt en ung mand, som hun forelskede sig i. En forbudt kærlighed. Familien forklarede hende, at det var slut med universitetet, at hun nu skulle blive hjemme og at hun skulle gifte

sig med en mand, som familien ville vælge for hende. Efter nogen tids smertefulde overvejelser besluttede den unge beduinkvinde sig til at gøre, som der blev sagt. I sidste ende ønskede hun ikke at gå imod eller at skade sin familie, forklarer Elite Zexer. Elite og hendes mor var med til brylluppet, og stod sammen med bruden i de sidste minutter inden hun for første gang skulle møde den mand, hun skulle leve sammen med resten af sit liv. Hun var på det tidspunkt endnu ikke tyve år gammel.

- Hun vendte sig imod os og sagde, det her kommer ikke til at ske for min datter. Og i det øjeblik var jeg klar over, at jeg skulle lave den her film, siger Elite Zexer. Zexer var selv på det tidspunkt 26 år gammel og havde haft helt andre planer for sit liv.

Filmen Sandstorm blev til, over ti år. Den handler ikke om den pågældende unge kvinde, understreger Zexer. Kvinderne i filmen er sammensat af mindst 50 forskellige kvinder, som Elite Zexer lærte af kende i beduinlandsbyerne. De kaldes ikke-anerkendte-landsbyer fordi de israelske myndigheder, der helst så alle beduinerne i Negevørkenen bofast i bysamfund, og derfor nægter at anerkende de over 20 landsbyer spredt ud over ørkenen, som man ser dem i filmen. Det var de menneskelige skæbner i disse landsbyer, der optog Elite Zexer.

- Jeg tænkte ikke, at min film kunne eller skulle ændre beduinernes liv, men jeg håbede, at filmen ville kunne bringe noget af det, man normalt ikke ser op til overfladen, så det kunne skabe debat. Og det har vist sig at være tilfældet. Det gør mig meget glad, selvom jeg ikke kan sige noget om, hvad eller om der kommer til at ske noget, som følge af den debat. Filmen er blevet vist i biografierne nær beduinlandsbyerne, og der var også et par sær-scener udelukkende for beduinkvinder, hvor jeg selv var til stede. Kvinderne var alle dybt påvirket af filmen. Og jeg ved, at beduinerne har ført dialogen om de emner filmen berører videre ud i chat forum på google. Sand Storm følger en ung beduinkvinde, Layla, der forelsker sig i en ung mand fra en nabostamme.

Den beskriver hendes konfliktfyldte forhold til sine forældre og beduintraditionen. Moren, Jalila, portrætteres som den, der både forstår datteren og hendes kærlighed og som samtidig ved at beduintraditionen ikke giver nogen jordisk chance for, at hun kan gifte sig med en mand fra en anden stamme. Faren, Soliman, kan til gengæld gifte sig mere end en gang. Og med indestængt smerte må Jalila se til og endda være værtinde for Solimans, hendes mands, bryllup med kone nummer to.

Selvom beduinernes livsform og tradition ligger meget fjernt fra, det liv vi andre lever, rammer filmen - overraskende - noget meget universelt i forholdene mellem mænd og kvinder, forældre og voksne børn.

- Jeg havde fra starten et stort ønske om, at filmen skulle være international. At folk ikke så den og tænkte beduiner, det er en fjern fremmed kultur, det kan jeg ikke forholde mig til, men tværtimod, at publikum uanset, hvor i verden, kan forholde sig til personerne i filmen og deres følelser. Jeg kan se mig selv i Leyla. Jeg kan se min mor i Jalila. Jeg kan se min egen første kærlighed i filmen. Jeg kan se familiedynamikken, der handler om mennesker og ikke om regelsæt. Og efter at være rejst rundt med filmen i et år kan jeg meget stolt sige, at folk alle steder siger det samme. Og det uanset om det er i USA, i Tyskland, i Sydkorea, i Indien eller i Taiwan. De spørger alle sammen: Hvordan kunne du lave en film, der lige netop handler om de emner, der optager os?

Et sted mellem hver tredje og hver fjerde israelske filminstruktør er idag en kvinde og de får alle megen opmærksomhed. I ind og udland. Men den opmærksomhed som Sand Storm og Elite Zexer har fået er helt unik.

Sand Storm havde verdenspremiere og vandt Grand Jury prisen på Sundance Festival 2016. Og den blev vist og tiljuble i Berlin Den blev indstillet til Oscar i kategorien bedste udenlandske film, men blev ikke nomineret. Til gengæld tog Elite Zexer og hendes team ikke mindre end 6 priser ved den israelske 'Oscar', Ofir prisen for årets bedste film, instruktør, skuespillere mm. Da festen var forbi og alle var gået hjem befandt Elite Zexer sig alene midt i Tel Aviv i festskrud og høje hæle med en statuette i hånden, uden penge til en taxa. Så hun måtte gå hjem. På vejen mødte hun folk, der råbte til hende, hvad er det for en figur, du har i hånden. Og da hun svarede, at hun lige havde vundet årets Ofirpris, som bedste instruktør, begyndte folk at klappe.

- I en halv time gik jeg hjem på de høje hæle, mens folk stod på gaden og klappede af mig. Det var en utrolig oplevelse.

Sand Storm vises 15/2 kl. 21:30